

קפח דיני מראות הדם וכו' סעיפים:

א * כל מראה אדם בין אם הוא כהה הרכה או עמוק ^[א] טמאים. וכן כל מראה ^[ב] שחור. ואין טהור אלא מראה ^[ג] לבן וכן מראה ירוק

באר הגולה

א טור מדברי אביו הראש בפסוקי פ"ב. נדה. ארא ארא דארא
 ב שם במשנה דף י"ט ע"א ובחכמים ובפי' התוס' כד"ה הרוק
 שם דף (י"ד ע"א) [ב ע"ב] כמה אמוראי דלא חוו דמא
 משום דלא בקיא.

לכהן גדול ביום הביפורים שהיו מחממים עשיות של ברזל ומטילין לתוך המים ^[א] ואם אי אפשר בתקנה זו תצא כו' ^[ב] ^[א].

אם אינה רוצה לקבל גט מתירין לו לישא אשה אחרת וכן ברואה מחמת תשמיש ^[א] עיין אכן העור ס' א' ^[א]:

[א] טמאים. אף על גב דמדאורייתא אין טמאים אלא ד' מיני דמים ^[א] שהם ד' מיני אדמויות ^[ב] שאין דם אלא אדום שנאמר ^[א] ויראו מואב [מנגד] את המים (מנגד) אדומים כדם וכתוב ^[א] והיא גלתה את מקור דמיה וכתוב ^[א] וטהרה ממקור דמיה ודרשו חכמים ^[א] דמיה דמיה הרי כאן ארבע מיני אדמויות שמנו חכמים במשנה ^[א] אבל שלמטה מהם לאו דם הואי. ^[א] מכל מקום האידנא לא בקיאין בחוונת דדמא ^[א] שאפילו בימי חכמי התלמוד יש מן החכמים שהיו נמנעים לראות דמים ^[א] כל שכן האידנא שאין לאדם לישען על חכמתו ^[א] ואין לטהר שום דם הדומה למראה אדמויות ^[א] והלכך אפילו כמימו תלת וכמימי בשר צלי נמי לא מטהרינן ^[א] ^[ב] ואפילו דיהה מהם ^[א] ^[א]:

[ב] שחור. שהשחור אדום הוא אלא שלקה ^[א] כשנעקר מן הגוף והושחר ^[א] ומדאורייתא אין טמא אלא כענבים ^[א] השחורים ^[א] וכדיו היבש ^[א] אבל בויתים ^[א] השחורים (רמב"ם ^[א]) וכופת וכעורב טהור ^[א]. ועכשיו שאין אנו בקיאים במראות הדמים ^[א] אפילו כזית ודיחה ממנו טמא ואפילו דיהה מן הדיחה ^[א] ואף על פי שנראה לעין כל שדיחה

יא רא"ש שם.
יב השנת הראב"ד פ"ה ה"ב. רמב"ן פ"ג ה"ג. רא"ש שם.
יג ר"ן שם. מור כאן ובס' קפח. ש"ך ס"ק א.
יד ד"ה ולענין כמימי.
יד שם (אפילו כמימי בשר צלי), ובחידושי ימ, א ד"ה ב"ה (ודיהה מנגד). וכו' ברמב"ן פ"ג ה"ג (או דיהה הדיחה), ובחידושי ימ, ב ד"ה הא.
טו רבי חנינא ימ, א. לבוש ס"א.
טז ברייתא שם. רש"י שם ד"ה לכשנעקר.
יז רב יהודה אמר שמואל ב, א.
יח רש"י שם ד"ה כענבה.
יט נגרא שם. רמב"ם פ"ה ה"ה.
כ רבי אלעזר שם.
כא שם ה"ט.
כב רבי אלעזר שם. רמב"ם שם.
כג כולעיל ס"ק א, וש"ל.
כד שבעות (ג, א) ד"ה ומראות. ובחידושי ימ, א ד"ה כ"ה. וכה' בחידושי רמב"ן ימ, ב ד"ה הא.

תצא יומא לה, ב. וראה לקמן דיני תיקוני המקות ועשיתה.
תצד סוף חמ" בשם הרשב"ץ (תשב"ץ ח"א סי' נו). באר הגולה.
תצה סעיף י ברמ"א.

סימן קפח

א ולענין התמישי (שחור), ראה לקמן ס"ק ב.
 ב רש"י ימ, א ד"ה דמיה.
 ג מלכים ב ג, כב.
 ד ויקרא ב, יח.
 ה שם יג, ו.
 ו ר' אבהו ימ, א.
 ז ימ, א.
 ח רש"י שם. לבוש ס"א.
 ט ר"ף שבעות (ג, סג"ב). ר"ן שם (ג, א ד"ה ומראות).
 י רא"ש פ"ב סי' ד. טור ולבוש ס"א. וראה לקמן ס"ק ב (גורת הכמים).
 י ב, ב ר"ף שם. רא"ש שם.

הלכות נדה קפח

אפילו כמראה השעוה (ד) או הזוהב וכ"ש הירוק כברתי או כעשבים. (מלכזי). הגה: וכן מראה שקורין גלשון אשכנז גלו"א כלל ירוק הוא* זאפילו יש בו סמיכות דם והוא עב הרבה ואפילו הרגישה שנפתח מקורה ובדקה מיד ומצאה מראות הללו (ה) מהורה (ד"ע דלא כמחומם דשן סימן רמ"ז

באר הגולה

* אע"פ דק"ל בב"ה דמפדחין כמימי כשר צ"ל וכמימי הלחן מפצאין לרו ולא מפדחין אלא לכן ירוק משום דלית כהו נפיה לארמימות כלל. כיון שהם נשמים למראה ארמימות ואין אנו בקאים במראות ג טור וז"ל הרמב"ם בב"ה טור א"כ ה"ז.

הרבה מן הדיו מכל מקום גורת חכמים¹⁰ האחרונים מחכמי הגמרא¹¹ או גורת הגאונים שאחר הגמרא הוא לממא כל מראה שחורות וארמימות¹² בזמן הזה שאין בקיאים במראות גורה שמא יבא אחד לטהר מראה הטמא (רמב"ם¹³ רמב"ן¹⁴ ש"ך¹⁵):

[ג] וז"ל. ואפילו אינו לכן לגמרי אלא כמראה כגד לכן שנפל עליו אבק והוכחה לבנותיהו מהור דאין שחורותיו כזה בא ממראה ארמימות דנימא ביה אדום הוא אלא שלקה (ב"א¹⁶):

[ד] או הזוהב, או אחרונג¹⁷ או הלמון ביצה¹⁸ שיש בהם נמיה לארמימות¹⁹ וכ"ש הירוק כברתי כ"י שקורין (גרין בלשון אשכנז) שאין בו נמיה לארמימות כלל²⁰.

וכתב הב"ח²¹ דהיינו כשנשאר ירוק מתחלתו ועד סופו אבל כשנשתנה לאחר שנתייבש הבהם ונעשה אדום בקצותיו טמא דכשנעקר מן הגוף לקח ונעשה ירוק וכשנתייבש חור למראהו קצת שהיה אדום מתחלה ולכן כשיבא מראה לכן וירוק לפני המורה בעודו לח לא יורה בו דבר עד שיתייבש עכ"ל. ואין נוהגין בן דאחוזקי ריעותא לא מחזקינן²² כדלעיל סימן נ"ב²³ גבי בני מעיים שאין צריך לשלקן לראות אם נשתנו מראיתן. בן כתבו הש"ך²⁴ והט"ו²⁵, ובתשובת חכם צבי²⁶ כתב דכל שהיה לכן וירוק ביציאתו מן הגוף אף שחור להיות אדום או שחור אחר שנתייבש מהור דלא אמרינן אדום הוא אלא שלקה אלא כשחור ולא כלכן וירוק ומה שחור להיות אדום אחר שנתייבש על הבגד שינוי האויר עם הבגד גרמו לו להתאדם. ובתשובת שכות יעקב²⁷ חלק עליו ופסק בהמ"ז וש"ך:

[ה] מהורה, דאף על גב דהרגשה סברא דאורייתא היא כדלקמן סי' ק"צ²⁸ הני מיילי היבא דליכא למיתלי ההרגשה במידי אחרונא אבל כשמצאה לחלוותי דלובן או

כה ראה שו"ת צ"צ סי' ככה. שארית יהודה הוספת סי' ח. שו"ת קנה בשם סי' ע ס"ק ז.

כו שהיו נגנעים לראות דמים, כדלעיל סי' א, וש"נ אהא פי בתן ע' ז.

כז ראה משנת אליעזר סי' א.

כח פ"א ה"ב (ש"ך לכן או ירוק לא התירו בזמן הזה).

כט פ"ג ה"ג (שכבר נדור עליהן), ובחדושינו שם (גורן).

ל ס"ק א.

לא ד"ה ומ"ש רבנו אפילו. ש"ך ס"ק ב.

לב תוס' ב. רע"ב ד"ה הירוק. ש"ך ס"ק ד.

לג רא"ש פ"ב סי' ה. ש"ך שם.

לד רא"ש שם.

לה רשב"א י"ג, ס"ה ירוק, ובתורת הבית הארוך ריש שער א (ב, א). ר"ן י"ג, ס"ה ב"ה. כ"י ד"ה כתבו

התוס', לבוש ס"א.

לו ד"ה ואשה שרואה.

לז חולין נו, ב. לעיל א"ח סי' חכמ סי"ט וש"נ.

לח סימן זה כשנע"ד לא הניע לידנו, וראה מ"ז שם ס"ק ז. ש"ך שם ס"ק א.

לט ס"ק ג.

מ ס"ק א.

מא ס"ה מג.

מב ח"ב סי' עד.

מג סעף א, וס"ק ב.

הלכות נדה קפח

שמה

דמגמגס זזה). הגה: וכן עיקר. (ב"י וטור) דלף ליש מממירין לטמאות אס יש צו סמיכות והוא עב (תרומת הדשן סימן רמ"ו). ואם הרגישה שנפתח מקורה ונדקה מיד ולא מנאסה כלום עיין לקמן סימן ק"ז.

ב ינאמנת אשה לומר בזה ראיתי ואבדתי. ואם הוא מראה לכן או ירוק ^ט מהורה. יאכל אם הביאה לפנינו דם והחזקנוהו בטמא או יאפילו נסתפקנו אם הוא טמא או מהורה והוא אומרת חכם פלוני מיהר לי ביוצא בזה ^י אין סומכין עליה.

ג י^י הכניסה שפופרת והוציאה בה דם מהורה. יוכן אם ראתה דם

באר הגולה

ו שם היולמא כי הוי דלידין לא איברר לן ולא יכלינן למיקם עליה איהי נמי לא קים לה וכברה ב'. ז בעניא שם דב"א ע"כ ונפשמה. ח מסקנת הנמ' שם דב"כ ע"כ ובפי הרא"ש שם בשם רבינו שמשון.	ד ברייתא שם ד"כ ע"כ ומכח הרשב"א דאין מחזיקין אותה במשקרת לפי שהתורה האמינתה רבתיב וספירה לה וכן אין מחזיקין אותה במועה ברמינות מן הסתם. ה מור וכו' הרשב"א בתורת הבית מלך דאיבעיא שם בגמ' כזה סתור אש פלוני חכם וכו' ולא איפשטא.

הירוק על העד אמרינן דהאי מפת לובן או ירוק הוא דארגישה דלכן וירוק נמי מהמקור קאתו (תרומת הרשן ^י ב"י^י):

[1] מהורה. מפני שאין אנו מחזיקים אותה במשקרת לפי שהתורה האמינתה שנאמר^י וספירה לה כדלעיל סי' קפ"ה^י וכן אין מחזיקין אותה במועה ברמינות מן הסתם כל היכא דליכא ריעותא קמן^י שאין הרם לפנינו (רשב"א^י):

[2] אין סומכין עליה. דכי היכא דלידין לא איברר לן ולא יכלינן למיקם עליה איהי נמי לא קים לה וסברה כזה היה ואינו (רשב"א^י) דרגלים לדבר דמועה היא כיון דאיכא ריעותא לקמן^י במספקא לן ולא יכלינן למיקם עליה (ב"ח^י). וכן אשה שמסופקת בדם שלה וטראה דמה להביתה ואמרה לה חברתה כדום זה שלך הראיתי גם אני לפלוני החכם ומהיר לי אין לה לספקך עליה שכיון שישנו לדם צריכה להראותו לחכם (רש"י^י) שמא היא מועה ברמינות^י. אבל אשה שאומרת דם זה עצמו מיהר לי החכם נאמנת שאין מחזיקין אותה במשקרת לעולם ואין צריך לראות הרם כלל (ש"ך^י). וכתבו התוספות^י דיכול אדם לראות דמי אשתו:

[3] הכניסה שפופרת. עד המקור (רא"ש^י) פירוש ועד בכלל שהכניסו לתוך מקור דמיה^י ונכנס הרם בשפופרת והוציאתו לחוץ ואין דרך נשים לראות כן^י ומשום

נג כ, ב ד"ה כזה. ב"ח שם. ש"ך ס"ק ו. נד רשב"א שם. נה ס"ק ו. נו כ, ב ד"ה כל. אגודה סי' יא. הגהות רש"ל למור. ש"ך שם. נז פ"ג סי' ב. נח מור וש"ע ס"ו (דמיירי בשפופרת דקה שהכניסותה לתקור). ראה שו"ת צ"ח סי' קכה את ה. סי' קכה את ב. כ. נועם ח"ו ע' קצנ. יבדיל תורה (ירוש'י) ב ע' 53. מגילת ספרי סי' כט ס"ג ואוקף. נט נגריא כא, ב.	מד סי' רמו. וראה גם לעיל סי' קפ. קרא ס"ק ב בתגהה ד"ה עיין שם. מה ד"ה כתב עני בתרומת הרשן. וראה גם לעיל סי' קפ. קרא ס"ק ב בתגהה ד"ה עיין שם. מו ויקרא מו. כה. בתשובת עב, א. מז ס"ק ב. מח משא"כ ביש ריעותא. כדלקמן ס"ק ו. וש"נ. מט תורת הבית האריך ותקצנו שער א (ב, א). לבוש ס"ב. נ שם ושם. נא פרישה ס"ק ד. מ"ו ס"ק ד. נב ד"ה ומ"ש אבל אם (היכא דאנו ממפקין).

בחיבה אפילו היא מבוקעת והדם בבקעים בענין [ט] שנוגע בבשרה

הכי מהורה שנאמר^ט דם יהיה זובה בבשרה כבשרה ולא בשפופרת^י ומעמא דקרא לאו משום חציצה הוא שהשפופרת מפסקת בין דם לבשר בית החיצון אלא מעמא דקרא משום שאין דרך נשים לראות דם בזה הענין^{יב} ולא ממא הכתוב אלא בשרואה כדרך שהנשים רגילות לראות. ואף על פי שהכניסה השפופרת לתוך המקור ואין פתיחת הקבר בלא דם כדלקמן^{יג} ודם שעל ידי פתיחת הקבר דרך נשים הוא (בכל עת לידתן^{יד}) הכא מיירי בשפופרת של קנה שהוא דק ולא נפתח הקבר על ידו (ב"י^{טו}) כדלקמן סוף סי' זה^{טז} (ואבל בשפופרת עבה שהקבר נפתח על ידו כיון שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ודרך נשים הוא לראות דם על ידי פתיחת הקבר אין השפופרת מועלת למהר הדם שיצא על ידי פתיחת הקבר כדרך הנשים^{יז} דמה לי שנפתח הקבר על ידי ולד שלם^{יח} או מחתוך^{יט} או חתיכות בשר או שפופרת שכבר ריבה הכתוב^כ זוב דמה לחיבת רואה מחמת אונס^{כא} כל שהיא רואה כדרך הנשים דהיינו שזב הדם מעצמו על ידי פתיחת הקבר או אונס אחר ולא שהוציאנו השפופרת בעצמה בכניסתה למקור שלא על ידי פתיחת הקבר כגון של קנה דק שלא נפתח הקבר על ידו). כן דעת המור וש"ע לפי דעת הרא"ש. ועיין לקמן^{כב} דעת התוס' והרמב"ם:

[ט] שנוגע בבשרה. פירוש לא מיבעיא אם הדם בתוך החתיכה שאינה מבוקעת שאינו נוגע בבשרה בבית החיצון דמהורה^{יב} שנאמר^{יג} כבשרה אלא אפילו מבוקעת שנוגע בבשרה מהורה דמעמא דקרא לאו משום חציצה אלא משום שלא ממא הכתוב אלא ברואה כדרך שהנשים רגילות לראות ואין דרכה של אישה לראות דם בענין זה (שהחתיכה בעצמה הוציאה הדם מהמקור שלא על ידי פתיחת הקבר כדלעיל^{יג} ולא יצא הדם מעצמו).

ורקא שהדם אינו רק בבקעים^{יג} אבל אם נמצא גם כן על גבי החתיכה אפילו נמצא לחלוח דם כל שהוא על גבי החתיכה שאינו בבקעים ממאא כדלקמן סעיף ה' (משום דמהיכבי תייתי למימר שראתה דם זה שלא כדרך הנשים^{יד} אלא על ידי החתיכה שהוציאנו עמה ולא יצא מעצמו איפכא מסתברא שיצא מעצמו כדרך הנשים שרואות ברצון דהיינו

ס ויקרא מז, יט.

סא נמצא שם.

סב ראש' שם בשם רבנו שמשון (לדעת רבנן הדלכה כותיהו).

סג כמפ' המעיף.

סד ראש' כא, א ד"ה בלא דם.

סה סף הספין ד"ה כתב הרשב"א. מ"ז ס"ק ו. ש"ך ס"ק יב.

סו ס"ק כג.

סז כן הקשה גם בחוות דעת ס"ק ה. וראה בית יצחק ח"ו"ד סי' ה. הלכה ברורה סי' לב וצ"ק.

סח וכו"ה לקמן ס"ק י (ד"ה ונה"ט). וראה לעיל סי' קנב ס"ק ב (שם קושו אינו מנמא בינו ויבה). סריי מהרה סי' קנב ס"ק ב (שולחנת התוס' לו, סע"א אם לא ראה מחמת קושי מנמא ויבה נמנעם אין פתיחת הקבר בלא דם). לעיל סי' קפא ק"א סי' א (ד"ה גום).

סט שאינה מנמא לידה (מור וש"ע סי' קנב ס"ו), אבל מנמא משום נדה (ש"ך שם ס"ק טז). וראה גם לקמן

ס"ק מז.

ע ויקרא מז, כה.

עא כדלעיל סי' קנב ס"ק ב, וש"ך.

עב סוף ס"ק ז. וראה לקמן ס"ק י (ד"ה ונהאי מעמא), דלא מביא לתו החילוק שנתבאר לעיל (בין דם שזב

ע"י פתיחת הקבר לבין דם שזב ע"י חתיכה מבוקעת שנפלה מהמקור), ולכן מנמא גם בשניהם.

עג אפילו לדעת רבי אלעזר כא, ב (לפירוש הרא"ש ס"ג סי' ב בשם רבנו שמשון).

עד ויקרא מז, יט.

עה ס"ק ח. וראה שארית יהודה סי' ז.

עו דברי הגמרות פ"ג אות ד. ש"ך ס"ק מז. וראה גם לקמן ס"ק י (ד"ה ונה"ט), וס"ק כב.

עז מ"ז ס"ק י (בתיבין הב').

הלכות נדה קפח

שמו

טהורה כיון שאין דרך לראות כך. וכן אשה שנעקר מקור שלה וכמון חתיכות בשר נופלים בבית החיצון טהורה. הגה: וי אפילו לאמה דם כל

באר הגולה

ס טור בשם מעשה שנישה רכינו שמשון.

כפי מבע האשה¹⁰⁰ להוציא מותרות הרמים בעת נדתה ולפעמים בלא עת כשנתרכו הרמים בנופה או מאיו סבה אחרת ואזי כשנתעורר המבע להוציא מותרות הרמים הוציא גם החתיכה זו¹⁰¹ או שנתעורר להוציא שניהם כאחד וזמאן הרגלים לומר שהחתיכה היא שהוציאה הדם אם לא שאין על החתיכה שום דם רק שבבקעים שדם זה כבר נעקר ויצא מהמקור ונכנס בבקעים אלו בעוד שהחתיכה היתה במקור והחתיכה היא שהוציאתה ולא מבע האשה להוציא מותרות הדם מהמקור כיון שכבר נעקר ממקורו ונכנס בחתיכה זו וכן בשפופרת כיון שראתה בהכנסת השפופרת יש רגלים לדבר שהשפופרת היא שהוציאה הדם ולא שיצא מעצמו בשעה זו. וגם אין לחוש שמא היה דם זה כבר בבית החיצון מקודם לכן ונכנס בשפופרת כבניסתה או ביציאתה שהרי דופני השפופרת מפסיקין בין כותלי בית החיצון לדם שבתוכה. וכן בבקעים שבחתיכה אם היה דם זה בבית החיצון לא היה נכנס כולו לתוך הבקעים ועל גבי החתיכה אין שום לחלוח דם¹⁰².

והתוספות¹⁰³ והרמב"ם¹⁰⁴ משמאים בדם שבבקעי החתיכה כיון שנוגע בבשרה¹⁰⁵ דסבירא להו דהא דאמרין דאין דרכה של אשה לראות דם בשפופרת היינו שדרכה לראות דם שלא בהפסק בין הדם לבשר בית החיצון ומשום הכי ממעט הכתוב כבשרה עד שתראה כבשרה כדרך שהנשים רואות ולא בהפסק שפופרת או דבר אחר בין דם לבשר בית החיצון שאין דרך הנשים לראות כן והלכך כשהדם בבקעי החתיכה ונוגע בבשרה ממאה (ולדבריהם בשפופרת שהכניסתה בפרוודור עד מקום שהשמש דש שהוא תחילת בית החיצון¹⁰⁶ ויצא הדם מעצמו מהמקור ונכנס בשפופרת כגון שהיתה שעת וסתה טהורה אף על פי שלא הוציאתה השפופרת כיון שלא נגע בבשר בית החיצון וכן הוא ברמב"ם בדהיא¹⁰⁷).

וכתב הש"ך¹⁰⁸ בשם הב"ח¹⁰⁹ דצריך עיון אם יש להקל כפסק הש"ע. והמנחת יעקב¹¹⁰ כתב דאין לזוז מפסק הש"ע. וכן דעת המ"א¹¹¹:

[7] אפילו דאתה דם, פירוש לא מבעיא כשראתה על העד שברקה עצמה בו כמין חתיכות בשר לבר מן המקור שנעקר ואין שם דם בעין על גבי החתיכות אלא שהוא מובלע בבקעים שבחתיכות דבכהאי גוונא אף בחתיכות בשר דעלמא שאינן מן המקור שנעקר טהורה לפי דעת הש"ע כדלעיל³. אלא אפילו ראתה דם לחוד על העד שברקה

והמעם שאין תליץ שהדם בא מתמנבל של החתיכה.

פד כדלעיל סי' קפג. ס"ק ה', וק"א שם ס"ק ג.

פה פ"ה רצ"ו: שהכניסה שפופרת בפרוודור.

פו ס"ק ה'.

פז ס"ז ד"ה ולענין פסק.

פח תורה השלמים ס"ק ו'.

פט סוף ס"ק ה'.

צ ס"ק מ'.

עח כדלעיל סי' קפג ס"ק ב.

עט ראה אבני נזר ויד' סי' רל"ג ס"ד"ה.

פ ראה שו"ת צ"צ סי' קכ"ג אות ה' (ד"ה השעה

הדמישת). דבש נמלע ס"ג תוספות דברים ס"ק ו'.

פא כב, א ר"ה כ'.

פב פ"ה ה"ד. וראה שו"ת צ"צ שם.

פג ראה לעיל סי' קפג קו"א ס"ק ב בתורה ד"ה עיון שם.

והמעם החשיב התשה גם לדם שבתוך החתיכה.

בו והחתיכות נשארו בבית החיצון תלינן שרם זה היה מובלע בבקעי החתיכות בשעה שנפלו לבית החיצון ודם מהור הוא משום שאין דרך ראייה בכך כרלעיל ואחר כך פירש מבקעי החתיכות לבית החיצון ויצא על העד. ולא היושינן שמה דם זה יצא לבית החיצון מן המקור הנשאר במקומו לאחר שנעקרו ממנו החתיכות ודם טמא הוא דאשה בחזקת טהורה עומדת ומספק אל תמטאנה³⁸ כי היכי דמהאי טעמא תלינן במכה שמוציאה דם כרלעיל סי' קפ"ו³⁹. והכא נמי אין לך מכה מוציאה דם גדולה מחתיכות המקור שבבית החיצון שהמקור הוא מלא דם נדה אלא שרם המובלע בחתיכות המקור שנעקרו ממקומן דם מהור הוא כדם המכה⁴⁰ משום דמיד שנפלו החתיכות לבית החיצון חשוב כאילו נפלו לחוץ⁴¹.

ומיהו דוקא כשבדקה עצמה בשעת נפילתן לבית החיצון ולא ראתה שום דם כלל על העד אלא שלאחר כך לא היתה פוסקת מלראות כל זמן שהחתיכות היו בבית החיצון. אבל אם לא בדקה עצמה בשעת נפילתן לא תלינן לקולא למיזר שחיה דם זה מובלע בבקעי החתיכות כשנעקרו ואחר כך פירש מהן לבית החיצון דאימא הוי על גבי החתיכות ולא בבקעים או אפשר לא הוי על החתיכות כלל אלא נפל לעצמו לבית החיצון כשנפלו החתיכות דבכהאי גוונא דם טמא הוא לכולא עלמא בחתיכות בשר כעלמא כרלעיל⁴² והוא הדין לחתיכת המקור שנעקרה. כן דעת הב"ח⁴³ חובא בש"ך⁴⁴.

אבל דעת רמ"א בדרכי משה⁴⁵ וכן דעת המ"ז⁴⁶ (ענין שב יעקב סי' ל"ז⁴⁷) דאף דם שלא היה מובלע בבקעי החתיכות המקור בשעה שנעקרו ונפלו לבית החיצון ואפילו לא היה על גבי החתיכות כלל אלא שנעקרו מהמקור ונפל לבית החיצון בעקירת החתיכות המקור ונפילתן דהיינו חתיכות המקור כשנעקרו ממקומן הולוכו עמהן לבית החיצון⁴⁸ כל דם נדה שהיה בהן בעין שאינו מובלע בבקעים ודם זה נפל לעצמו בבית החיצון שלא על גבי החתיכות כלל אפילו הכי מהור הכי שאין דרך נשים לראות כן. ולא דמי לחתיכת בשר בעלמא שאם יצא ממנה דם שאינו מובלע בבקעים טמא משום דאמרינן שהדם יצא מעצמו עם החתיכה ולא שהחתיכה הוציאתו כרלעיל⁴⁹ מה שאין כן כדם שבמקור שחתיכות המקור שנעקרו הן שמוליכות עמהן הדם שבהן לבית החיצון והתורה לא אסרה אלא כשהמקור נשאר במקומו והדם יוצא ממנו ולא כשהמקור עצמו מולך עמו הדם לבית החיצון שאין דרך ראייה בכך.

(ומהאי טעמא יש לומר דאף הרמב"ם והתוס' דמטמאי כדם שבבקעי החתיכה דעלמא

צח ס"ק ג. (שבעקרות המקור נטויה גם חתיכה שיש עמה דם בכל ענין). שכן הוכיח מדבריו באר יעקב סי' קפח (פא. א.) וראה שו"ת צ"צ סי' קטמ אות ג.

צט סוף ס"ק ה.

ק שאחר שביאר דעת הרמ"א מניק (שם ג), ד ר"ה (ולדעת), שולדינא סובר הרמ"א בפ"ו, אלא שהרמ"א מטהר כשעם מכה (ולעיל) נתבאר שגם מ"ש הרמ"א למהר משעם מכה אפשר לפרש כנ"ל).

קא מ"ז ס"ק ה. וראה שארית הירדה סי' פ. קנה בשם ביאורי המ"ז ס"ק יא.

קב ס"ק פ. (ר"ה ודוקא).

קג דלעיל סוף ס"ק פ. וש"נ.

צא תורת הבית האריך שער ד (ג, סע"א), לענין תליה מנכה.

צב סי' וס"ק כ וס"ק כב.

צג פירוש לרבי הרדכי משה ס"ק ג, ורמ"א כאן, שחתרו משעם מכה (לישיבו מקדושות רמ"ז ס"ק ה, ודברי

המהרש"ל פ"ג אות ב). וראה לקבן סי' יא (שיש ליה דין מכה). לעיל סי' קפג קריא ס"ק ב בתורה ד"ה עין שם (המעט שאין תולין כאן שרדם בא מנהגה נמשל של החתיכה שנתלשה מהמקור).

צד ב"ח ס"ג ד"ה גיריך לומר. וכרלעיל סי' קפג ס"ק ד.

צה ס"ק פ. (ר"ה ודוקא).

צו שם.

צז ס"ק פ.

הלכות נדה קפח

שממ

זמן שהחמיכות נצמית החיזון שלה טהורה דמלין הדס נחמיכות אלו הוואיל ודעינן

אף על פי שהחתיכה הוציאה הדרם מהמקור מודים בדרם שבחתיכת המקור שנעקרה והולכה עמה הדרם שהיה בה שהוא מהור. רבתיכה דעלמא סבורא להו להרמב"ם ותוס' דכיון שיצא הדרם לבית החיצון כדרך הנשים שהוא נוגע בבשר בית החיצון מקרי רדך ראה דלא איכפת לן בחתיכה שיצא עמו והוציאנו מהמקור מאחר שמימא הכתוב רואה באונס ככרצון^{קפ} וגם דרך נשים לראות על ידי פתיחת הקבר בולד שלם או מחוץ^{קפ} ומה לי שיצא הדרם מעצמו על ידי פתיחת הקבר שפתח הולד או החתיכה ומה לי שהוציאנו החתיכה^{קפ}. אבל חתיכת המקור שנעקרה והולכה עמה הדרם שהיה בה לכולא עלמא^{קפ} אין דרך ראה בכך וטהורה אף להרמב"ם והתוס'^{קפ}. במכל שכן משפופרת לפי שיטתם שאם הכניסה שפופרת לפרודור לבד בעת ראיית וסתה ויצא דם וסתה לתוך השפופרת טהורה הוואיל ואין דרך נשים לראות כן בהפסק בין דם לבית החיצון אף על פי שעיקר הראיה שהיא עקירת הדרם מהמקור הוא כדרך הנשים כל שכן בחתיכת מקור שנעקרה עם דם שבה שבעקירת הדרם וגם ביציאתו לבית החיצון הכל בשניו גדול יותר מההפסק).

ועל פי זה יש להקל במילתא דשיכחא במקצת נשים שהרחם שהוא מתקבץ כמו המסס ובית הכוסות וכאשר נחלשה האשה נפשמו הקמטים עד שהרחם בראשו כמו מעי ממנו נופל למטה סמוך למקום הישתן ויש בו פה כמו מקום צאת הדמים והוא פה הרחם ומשם הדרם יוצא והוא מהרחם באמת אבל שלא במקומו שמקומו למעלה מפרודור וכוה קצת מהרחם נופל למטה שקורין בל"א (פאר פאל) ואין כאן מכה ברחם כלל כי אם חולשת הרחם שנתפשמו קמטיו ואף על פי כן כל זמן שלא חזרה חתיכה זו למקומה כל דם שתראה משם יש לטהר אם רואה שלא בהרגשה^{קפ}. ויש לדמות דין זה לחתיכת מקור שנעקרה לפי דעת רמ"א ומ"ז (תשובות שב יעקב^{קפ} ובאר יעקב^{קפ}). ולא ישיך בזה אין פתיחת הקבר בלא דם כי אין כאן פתיחת הקבר כלל שהרחם הוא סתום במקום רק שירד מלמעלה למטה ומשם היא רואה (ברתי ופלת^{קפ}). ומכל מקום בשעת וסתה אין להקל כלל (עיין באר יעקב דף פ' ע"ד) ברלקמן^{קפ}:

קד ברלעיל סי' קפ. ס"ק ב.

קה ברלעיל ס"ק ח וש"ג.

קו ולא סבורא להו להקל ביהדם, כפי שנתבאר לעיל ס"ק ה.

קז היינו גם לדעת התוס' והרמב"ם, לפי דעת הרמ"א ומ"ז (מנא"כ לדעת רב"ח וש"ך דלעיל ד"ה ומהו, דלא ס"ל להקל).

קח ראה שו"ת צ"צ סי' קכט סוף אות ג וסוף אות ד.

קט ראה שו"ת צ"צ סי' קל. שלפי חזרת רבנו בטהר"כ, שלדעת הרמב"ם הרגשה אינה גורמת הכתוב אלא ברור שהדם בא ממוקרו, אין לצרף קולא זו. וכן לפי מה שנתבאר לעיל סי' קפ. ס"ק ג בתורה (מטהר"ב), ובק"א שם ס"ק ב בתורה (מטהר"ב), שלדעת התוס' וסיעתו

ק"א ששטמא מטהרה אף בלא התיגשה.

קי סי' לו. ראה אמרי יושי' סי' עא. סוגה בששנים (מרגליות).

קיב בשו"ת השיך לסי' קפח. אמנם ראה מכתב רבנו אל הד"ר ר' ישעי' ריף (א"ק אגרת טו), ודגנעה שלו (ראה שו"ת צ"צ סי' שד אות יח), שהמקור אינו נופל למטה לעולם, רק הפאר פאל הנ"ל הוא נפילת צואר הרחם, ומגניעה קלה לבשר הנ"ל יוצא דם. ולפי"ז נתיבא בשם רבנו, בשארית יתרה הוספת סי' ו סי' י, שאין לטהר מזה אלא משום מכה. דין ביה בשו"ת צ"צ סי' קפא. סי' קכג אות ג. סי' קכט. ק"ל. סי' שיגמ.

קיג סוף ס"ק ב.

קיג סוף ס"ק יא.

הלכות נדה קפח

ולאי שנעקר מקודו וממנת [רא] מכה היא. (כן משמע צטור ורצינו ירוחם והלא"ש).
 והוא שהטיל החתיכות במים פושרין [יב] ולא נמוחו והזקא החיכות
 קטנות [יג] דומיא דשפופרת י"א אבל [יד] חתיכה גדולה טמאה אפילו לא
 ראתה כלום לפי שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם אפילו בנפל [טז]
 שלא נגמרה צורתו.

באר הגולה

י מדין יצא מנהו צורת בריה כמין קליפות דבמעלי שאח"ז. יב מור מהא דק"ל כרכי הושע בברייחא שם דכ"א ע"ב.
 יא ע' בסוף הס"י.

[יא] מכה היא, ומכל מקום בשעת וסתה לא תליגן הרם בחתיכות אלא בוסתה כמו
 במכה דלעיל סימן קפ"ז (ב"ח^{טו} מנחת יעקב^{טז} דלא כמ"ז^{יז}):

[יב] ולא נמוחו, דאם לא כן איכא למיחש שמא דם הוא שנקרש ונעשה חתיכה כמו
 בצורת בריה דלקמן ק"ח (ב"י^ט). ורמ"א בדרכי משה^כ חלק עליו דאין צריך בדיקה
 מאחר שידוע שנעקר המקור, וכן משמע ממעשה שעשה הר"ש שהביא הרא"ש^{כא} שמיאר
 הדם שראתה כל זמן שהחתיכות היו בבית החיצון ולא הצריך להוציאן ולבדקן במושלים
 (עיין באר יעקב דף ע"ט). אבל בחתיכת בשר דעלמא מודה רמ"א דצריך בדיקה כדמשמע
 ברא"ש ורשב"א בתורת הבית הארוך:

[יג] דומיא דשפופרת, של קנה דק שברקים^{כב} כדלקמן סעיף ה'^{כג}:

[יד] חתיכה גדולה, מלשון המור ושו"ע משמע דקאי נמי אחתיכת מקור שנעקר, ואף
 לפי דעת רמ"א ומ"ז דלעיל^{כד} שמטהרין אף בדם שנפל לעצמו בבית החיצון שלא
 על גבי החתיכות כלל, היינו בדם נדה שהיה בחתיכות והוליהוהו עמהן לבית החיצון
 כנפילתן שמה שאין דרך נשים לראות כן אבל בחתיכה גדולה שבעקירתה נפתח המקור
 הנשאר ויוצא ממנו דם מעצמו על ידי פתיחת הקבר דם ממא הוא שהוא דרך נשים
 כדלעיל^{כה}, ומיהו ממעשה דהר"ש^{כו} שלא הצריך להוציאן ולראותן אם הן גדולות או
 קטנות משמע דלא שייך כלל אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם במקור שנעקר, וכן משמע
 בלחם חמודות^{כז}, דלא כב"ח^{כח} (עיין באר יעקב דף ע"ט ע"ג^{כט}):

[טז] שלא נגמרה צורתו, דהיינו פחות מכן מ' יום^{קל} אף על גב דאיכא למומר מ"א

קבד ס"ק י (ד"ה אבל דעת).

קכה ס"ק ח.

קכו שברא"ש פ"ג סי' ב, והוא הדין שבשילע ריש הסעיף,

באשה שנעקר מקור שלה.

קכז מעדתי יו"ט פ"ג סי' ב אות ב (שהביא מ"ש המור רק

לענין חתיכה).

קכח ד"ה ומ"ש והזקא (דמ"ש המור כן, קאי גם על מעשה

הר"ש).

קכט שהוכיח כן ממעדתי מלך שם, דלא כב"ח שם.

קל משנה ל, א, רש"י שם ד"ה אינה הוששת, מור ושו"ע

סי' קכד סי' ב.

קיד רמ"א סוף סי' ה.

קטו פ"ג ד"ה תריך לומר.

קטז בתורת השלמים ס"ק ו.

קיז ס"ק ה, וראה לעיל ריש ס"ק י (המעם שיש לזה דין

מנה).

קיח סעיף ה.

קיט ד"ה ונראה.

קכ ס"ק ה.

קכא פ"ג סי' ב.

קכב פ"ג סי' ג, שייך ס"ק יב.

קכג וס"ק כ.

הלכות נדה קפח

שנא

ד" כל דם היוצא מן האשה בין לח בין יבש [טז] טמא. י" ולא עוד אלא אפילו יצא ממנה בצורת בריה כמין קליפות או כמין שערות או כמין יין ויבושים אדומים טמאה. י" והוא שיהיו נמוחים בתוך מעת לעת על ידי ששורים אותם כמים י" פושרים ויהיו המים פושרים כל משך מעת לעת שהם בתוכו. י" ושיעור החימום כמו מים ששאבו בקיץ מהנהר או מהמעין ועמדו בבית שהם הבית [יח] מחמתן. וכחימום של אלו כך הוא שיעור פושרים בימות החורף. הגה: וקמס פושרין אינן מניין יותר [יט] מחמימות הרוק (צ"י נסס ריעז"א פ' המפלת). ואם הם קשים כל כך שאינם נמוחים בתוך מעת לעת [כ] טהורה י" אפילו הם נמוחים על ידי מיעוק

באר הגולה

יג בעיא דרבי' מ"א ונפשה שם דכ"ב ע"א. יז מימרא דר"ל שם דכ"ב ע"ב ובת"ק בבביתא שם. יח דר"א"ש שם בשם הנטר וכן בתב הרשב"א בתורת הבית. יט שם בבביתא ובת"ק. יז בעיא שם ולא נפשה ולאומיא.

בעלמא הוא ואין בו משום פתיחת הקבר ^{קכז} וכל שכן בחתיכת בשר שהיא קשה ^{קכח} (עין) באר יעקב דף צ"ה ע"ד ^{קכז}):

[טז] טמא. שנאמר ^{קכד} דם יהיה וזכה יהיה לרבות היבש. והא דכתיב ^{קכה} זוב דמה דמשמע דמידב ריב היינו לח אורחא דמילתא נקט (גמרא ^{קכז}):

[יז] יבחושי'ן, או כמין עפר ארום ^{קכז};

[יח] מחמתן. למי המעיין כחום מי הנהר שלא עמד בבית כלל שהחמה מחמתן (רא"ש ^{קכח} ב"י ^{קכז}):

[יט] מחמימת הרוק. פירוש שאין צריך להיות יותר המין כו':

[כ] טהורה. לסברא הראשונה דלקמן סעיף ו' בדיקה זו היא להומרא ^{קכט} שאם נמוחו על כרחק דם נדה הוא שנתייבש ונעשה צורת בריה ^{קל} שאם לא כן לא היה נמוח לעולם אבל אם לא נמוחו אין הוכחה שאינן דם נדה שדם נדה יוכל גם כן להתייבש כל כך עד שלא יהא נמוח לסברא זו. אבל לסברא האחרונה דלקמן הבדיקה היא לקולא שאם היה דם נדה שנתייבש היה נמוח כמעט לעת אלא בריה בפני עצמה היא ואינה מתולדות הדם (רא"ש ^{קל}) אלא מחמת מכה שהעלתה ירדן ונגלד ונתייבש היריר האדום שהוא דם

קלז משנה כא, ב. רמב"ם פ"ה ה"ד. וראה גם לקמן ס"ק כד. ולענין החיכות בשר, ראה לעיל ס"ק יב. ולענין קריטין, ראה ש"ת רבנו סי' יז (לקפול העד עם הקריטין שעליו לקשר מלמעלה ולשירותו במעט פושרין מעת לעת, ואחר כך לחתירו ולפתחו לזאת אם לא נמוחו הקריטין).
קלח פ"ג סי' ג.
קלט ד"ה ומ"ש ושיעור החימום. תורת השלמים ס"ק י.
קמ ראה גם לקמן ס"ק קצא סי' ז. ש"ת אבני נזר י"ד מס' רמא.
קמא ראה גם לקמן ס"ק כד.
קמב פ"ג סי' ג. בשם השגת ה"ח"ה לבעלי הנפש שער הפרישה ס"א. וראה גם לקמן ס"ק כה.

קלא כרעת השאילתות (תוריע שאילתא פה. הובא בבעלי הנפש שער הפרישה ס"א א) והר"ה (בתשנתו שם), אלא קי"ל (רמ"א סי' קנד ס"ב) כראב"ד (שם) ורשב"א (בתורת הבית הארץ שע"ו ב, כו, ב), שיש בו משום פתיחת הקבר.
קלב ראפטר בזה אף השאלות מודה.
קלג שם בסוף חו"ד, העתיק תשובת חותנו רבי יוסף שפיהנארט (בעל זכרון יוסף), שפירש כן.
קלד וקראו בו, יו. רבי יצחק נד, ב.
קלה וקראו בו, כה.
קלו כו, א.

שנב

הלכות נדה קפח

שומעבן בצפרניו. הגה: ולא מעטן נלפרניו ולא נימוחו טהורה ואינו צריך לנדוק [כא] ע"י שמים. (המ"מ פ"ה וכו"כ ה"י נשם הרש"א).

ה' במה דברים אמורים שאם לא נימוחו טהורה בזמן שהם יבשים גמורים שאין עמדם דם כלל, אבל אם יש עליהם שום לחלוח דם [כב] טמאה. הגה: והוא הדין אם נממכו או נימוחו קטן וקטן לא נימוחו דטמאה. (פסקי מהר"א סימן מ"ז). מיהו נראה לי דאם נדקה שלש פעמים כל מה שרלחה ולא נימוחו כלל שוב אינה צריכה לנדוק מה שהיא רואה אחר כך כדרך זה שהרי הוחזקה שדברים אלו אינן דם רק צאים ממנה שנגופה. ודוקא נאשה שיש לה וקטן [כג] ושלל נשעת וסתה כמו שנבאר גבי מכה לעיל סימן קפ"ו.

באר הגולה

יש הרש"א בתורת הבית וכו"כ ה"ה בשמו בפ"ה מה' א"ב ה"ד.

המכה וממנה באו הקליפות האדומות האלו והשערות באו משומא שיש לה במעיה שהיא מגדלת שערות אדומות (גמרא 100):

[כא] על ידי שרייה. שדוחק המיעוד ממחה יותר משריית הפושין מעת לעת ומאחר שלא נמיהו דוחק המיעוד בידוע שלא ימוחו בשריית מעת לעת (רשב"א 100):

[כב] טמאה. דם הנדה אין לו שיעור אפילו כהרדל 1000 ועיין מ"ש לעיל 1000. ואף על פי שאשה זו יש לה מכה המוציאה דם שזמנה באו הקליפות האדומות שהן גלדי המכה 100 לא תלינן הלחלוח דם כמכה 1000 לפי שאין גלדי המכה נופלים ממנה מאליהן אלא לאחר שנתייבשו לגמרי ואין בהם לחלוחיות המחברן למכה (שב יעקב 1000 באר יעקב 100) (ועוד שכל מכה שעלה עליה קרום אף על פי שהיא יכולה להגלע ולהוציא דם אין תולין בה אלא כתרם ולא דם ואפילו בכתם לא הקילו אלא בידוע שהיא יכולה להגלע ולהוציא דם ולא בספק 1000 כדלעיל סי' קפ"א 1000 הואיל ועלה עליה קרום ולא היתה מוציאה דם ואף זו שעלה עליה גלד ולא היתה מוציאה דם ואחר כך נפל ממנה וספק עכשוו אם מוציאה דם אין תולין בה אפילו כתרם משום דבכהאי גוונא לא אמרינן סתם מכה מוציאה דם 1000 כיון שעלה עליה גלד ולא היתה מוציאה דם וכי לעולם תהיה מוציאה דם וכי אין המכה עשויה להתרפאות לעולם):

[כג] ושלל בשעת וסתה. פירוש דרמ"א לא סמך על חוקה זו שהוחזקה שדברים אלו אינן דם אלא בצירוף חוקה דאורח כומנו בא דהיינו באשה שיש לה וסתה וראתה דברים אלו שלא בשעת וסתה דמסתמא אינו דם נדה דאורח כומנו בא שעל חוקה זו

קמנ כב, ב רש"י שם ד"ה קליפות ד"ה דרך שומא.

קמד בתורת הבית הקורן סוף שער א (ג, ב).

קמה משנה ג, א. ובידלעיל בהקדמה לח"ל נדה ד"ה ראתה), ושל.

קמו ס"ק ז (לענין מפת דם שע"ג החתונה).

קמז כדלעיל ס"ק ב ושל.

קמח כגון שתולין בכל מכה המוציאה דם, לעיל סי' קפז סי', ובקישות הרא"ש בשו"ת כולל ב סי' יח, על הנביא (ונשאר בקושה), וקישות מה"ר יוסף אישננג.

בתשובתו ה"ב שבבאר יעקב לס' קפח (ג, א), על דין זה

שכשו"ע. וראה שו"ת צ"צ סי' קג.

קמט סי' ג, בסוף תשובתו (פר, א).

קנ בסוף תשובתו ה"ב השייכת לס' קפח (פא, ד).

קנא משנה ג, ב. ובדלקמן סי' קצ סי"ח וסי"ק מג.

קנב ס"ק כג (ד"ה ולא עדי). וראה קנה בשם ביאורי ש"ע

ס"ק יט.

קנג כדאמרינן בגמרא שמינה יורעת אם מוציאה דם לענין בתמים (לעיל סי' קפז סוף סי', וס"ק כב).

ו' במה דברים אמורים שצריך בדיקה בשרייה במפלת כמין [כד] קליפות ושערות אבל חתיכת דם אע"פ שקשה ואינו נימוח טמאה.
 כ"א וי"א שגם לזה צריך בדיקה [כה] בשרייה כ"א אם היא חתיכה קטנה כשיעור שפופרת קנה [כז] דק שבדקים.

באר הגולה

כ"ב כ"י כיון שיעור חתיכה גדולה לא אתפרש לן ושיעורא דשפופרת דהוי קטנה היא נופח לא אתפרש אים עב אם דק הילכך אולין לחומרא עד שתהא כשיעור דק מן הדקים וכו"ר מכאן יש לה דין חתיכה גדולה כדלעיל ס"ג.

כ' מור בשם הראב"ד וכו"ב הרשב"א בח"ה והביא ראיות לדבריו וכו"ל סמרי הרמב"ם שם כפ"ה וכן פי' ה"ה שם דביו.
 כ"א שם בשם ה"ה ושלה הסכים הרא"ש והבינו ידוחם ס"ג שזה דעת התוספות.

לכרה סמך המרדכי להחריה אף ברם נמור אם יש לה מכה שאינה ידוע אם מוציאה דם כדלעיל ס"ה קפ"ז^{קסז}. אלא דאנן לא קיימא לן בהמרדכי אלא כשיש צד אחר להקל כמ"ש שם ומשום הכי נמי סמך רמ"א כאן על חוקה זו משום שיש צד להקל בבדיקה ג' פעמים שהוחזקה שרברים אלו אינן דם (ברתי ופלהי^{קסח}). והאפי רברבי^{קסח} והש"ך^{קסז} מקולין אפילו בשעת וסתה כיון דוסתות דרבנן;

[כד] קליפות ושערות. שצורתן מוכחת עליהן שהן כריה בפני עצמן שאין דרך דם להתייבש ולעשות צורות כאלו. וכמין עפר^{קסז} נמי אין דרכו של דם להתייבש ולצאת נפרד בעפר. אלא שלפעמים נעשה כן דרך מקרה ולפיכך צריך לברוק בשרייה וכשלא נמוחו אנלאי מילתא דלאו דם הוא אלא כריה בעלמא הוא וכשנמוחו על כרחך לאו כריה ניהו אלא דם היה ונתייבש דרך מקרה ונעשה כן. אבל דם יבש דעלמא אפילו לא נמוח נמי דם הוא וטמא עכ"ל הרשב"א בתורת הבית^{קסז} ובמשמרת הבית^{קסז};

[כה] בשרייה. דכל דם יבש שאינו נמוח אינו דם אלא כריה כדרך ששינונו גבי שערות וקליפות ועפר (ה"ה^{קסא} רא"ש^{קסב}). וכתב הש"ך דבירושלמי^{קסז} מוכח כסברא הראשונה. וכן דעת השו"ע שהביא סברא הראשונה כסתם והאחרונה בלשון יש אומרים דסבירא ליה עיקר כסברא הראשונה (מנחת יעקב^{קסז});

[כז] דקה מן הדקה. המדקיימא לן רואה בשפופרת טהורה שמעינן דבשפופרת אין בה פתיחת קבר כדלעיל^{קסח} אלא דשיעורא דשפופרת גופא לא אתפרש לן אם עב או דק^{קסז} הילכך אולין לחומרא ולא מטהרין אלא כשיעור שפופרת דק שבדקים (בי"י^{קסז});

קסב פ"ג ס"ג. וראה גם לעיל ס"ב.

קסג ד"ה ריש פ"ג.

קסד ס"ק ז'. וראה כללי התוספות וההוראה כלל ע"נ.

קסה ס"ק ה'.

קסו לענין שפופרת דלעיל ס"ה קפ"ו וס"ב וס"ק ה', ראה

שאירת יודות התוספות ס"ה ה', בשם רבנו, הדיינו עובי

ב' אצבעות, כסתם שפופרת (הנדון) שבגברא.

קסז ד"ה כתב הרשב"א.

קנד ריש ס"ק כג.

קנה ס"ק ד'.

קנו פני יתחק עם פירוש אפי רברבי, שער צא אות ז'.

קנז ס"ק פז (בשם האפי רברבי שם).

קנה דלעיל ס"ק יז.

קנט שער א (ב, ב). וראה גם לעיל ס"ב.

קס שם (ג, א). שלפעמים נעשה כן כ"י.

קסא בתשנתינו לם' בעיל הנפש שער הפרישה ס"א